

FŐTANÁCSUNK.

Legfőbb főrvényhozásunknak megújult alakjával találkozunk legutóbbi főtanácsi ülésünkön. Megújult külsőleg. Az új tagoknak jelentős tömege jelent meg: mint híveink által küldött *képviselők*. Megújult alkotmányában, szervezetében. Óriási lépést tett a képviseleti rendszer bevezetése felé.

Eddigi egyházszerületünkről az egyházjog úgy tanította, hogy: „az egyházi hatalom alanyai: a hívők. De ezen alany sajátságos módon jött létre, mert a hívők sem egyéenként, sem községi szervezetükben, hanem mint főtanács válnak az egyházi hatalom alanyaivá. E főtanács a maga eredetét nem a hívők hatalom-átruházó ténykedéséből, hanem közvetlenül az alkotmányból veszi, melynek értelmében az: egy önmagát megalakító és kiegészítő testület, mely önmaga választ saját tagjai közül egy öt tagból álló kijelölő (kandidáló) bizottságot, ez jelöli ki legalább egyharmaddal nagyobb számban a megválasztandókat, kik közül ugyancsak a főtanács titkos szavazattal kellő számban új tagokat választ.” (Kossutány J. Egyházjog.) Az a szervezet, mely önmagát alkotja meg és egészíti ki, melynek tetszésétől függ saját tagjai számát emelni vagy apasztani, s tetszésétől függ tagjai közé csupán annyit és azokat venni be, kiknek gondolkozása, törekvése, sőt a célra munkáló eszközei is a szervezetével azonosak, a világ legarisztokratikusabb szervezete. Adózzunk tehát tisztelettel már néhai főtanácsunk azon szabadelvűségének és önzetlenségének, hogy nem törekedett soha tagjainak számát túlzottan leszállítani s így az egyenesen odakinált oligarchiai hatalomkezelést kifejleszteni és állandósítani.

A képviseleti rendszer bevezetésével összhangba jutottunk a protestáns egyházszerületek általános alapelvével, t. i. hogy szervezeti alapelv: az egyén hitélete és az alkotmány a hívőn épül fel.

Történelmileg: ez alapelvet különösen az amerikai egyházszerületek túlzásba is vitték. Nem elégedtek meg annak megállapításával, hogy az unitárius egyházkormányzatban a demokrácia, haladás és józan gondolkodás kell, hogy uralkodjék, hanem azt is kívánták — és érvényre is emelték —, hogy

azt se presbiteri, se püspöki szervezet ne korlátozza, hanem tökéletesen független legyen az.

Ezen amerikai szervezet és a mi fentebb ismertetett korábbi szervezetünk: két véglet. A kettő között lehet és kell a célirányos unitárius alkotmányosságot megteremteni és pedig a történelmi múlt tanulságai és a mindennapi élet kívánalmi ok-szerű mérlegelésével és felhasználásával. Új alkotmányunk ezt megközelítette.

Az egyházszervezet (egyházalkotmány) maga nem egyéb, mint a hívők egy bizonyos területen élő csoportjának szervezkedése, hitigényeik kielégítése céljából. E szervezkedés hivatása, hogy benne a hívők igényeiknek megfelelő elhelyezkedést találjanak. Minden ilyen szervezet természetesen alá van vetve a fejlődés és avulás törvényeinek. Az avult részek — a mindenkori szükséglet mérve szerint — újítandók és fejlesztendők.

Főtanácsunk korábbi szervezete külső körülmények nyomása alatt létesült, melynek egyes részei idők folytán elavultak, benne a hívők mindannyija már nem találta meg az igényeinek megfelelő elhelyezkedést. Miért is mind gyakoribb és erőteljesebb hangon nyilvánult meg a kívánalom, hogy az a haladó kor fejlődésének megfelelőleg fejlesztessék a képviseleti rendszer irányában.

E törekvésnek élére állott azon időbeli főtanácsi bizottságunk, magukévá tették jövőbenező egyházköreink, érlelték jobb-jaink s az 1923. évi főtanácsunk 39. jkvi pont alatt hozott törvényével foganatosította is.

A foganatosítás a történelmi múlt tanulságai és a mindennapi szükséglet méretei erős mérlegelésével történt meg, Minden egyházszervezet alapjában konzervatív. A legliberálisabb is alapelvnek állítja fel, hogy a múlt építményeiből mindaz megtartandó, ami a mai kor kívánalmaival összhangba hozható.

Midőn egyházszervezetünk újabb törvényét létesítette, alapelveként állapította meg, hogy az egyházi hatalom alanya az unitárius hívők összessége; az egyházi hatalom kezelésében — úgy a törvényhozás, mint a törvény alkalmazása terén — a hívőknek részvétel biztosítandó; s e biztosított jog gyakorlása képviselet útján történjék.

Minthogy pedig az a felette korlátolt szám, melyet korábbi főtanácsunkba az egyházköri közgyűléseink mintegy a képviseleti rendszer bevezető lépcsőjéül küldöttek, képviseletnek és a hívők megfelelő részvételének nem minősült, törvénybe iktatta, hogy 220 választott egyházi tanácsosunknak 50%-át továbbra nem főtanácsunk, hanem egyházköreink, illetve egyházközségeink fogják választani s mint képviselőiket a főtanácsba kiküldeni. Ez új törvény rendelkezései végrehajtottak, a képviselők megválasztottak, kik főtanácsunk tanácskozásaiban már is résztvettek. A mennyire igaz gyönyörűséggel szemléltük az ősi szé-kely viseletnek s falusi egyházközségeink érdemes választott-

jainak törvényhozásunkban való megjelenését, annyira megnyugtató, sőt felemelő érzést kellett azoknak öntudatos viselkedése. Komolyan figyelték egyházunk súlyos helyzetét, megállapították egyetemes segítő kötelezettségünket s felszólalásunknak nemcsak tárgyilagossága, tartalmas volta, de az abban megnyilatkozott öntudatos és önérzetes unitárizmus is egy hatásosabb építő munka kezdetét jelentették be. A képviseletnek e bevezetése által híveink összessége képviseletet nyert, részesévé vált törvényhozásunknak. Az ma már az övé is. Támadások ellen védeni joga van, mert sajátját védi. Fenntartani kötelessége, mert sajátját tartja fenn. Fejlesztési hivatása, mert jövőjét biztosítja. S mindezekkel gyermekei hitét, jövő boldogulását munkálja.

Amennyire megtisztelő és felemelő az unitárius törvényhozó testületnek tagjává válni, ép annyira súlyos feladat megfelelő munkarészt teljesíteni úgy alkotmányunk és önkormányzatunk védelme, mint az áldozatkészség mezején is. Bízó hittel állapítjuk meg, hogy képviselőink osztályrészüket vállalták. De egyúttal megállapíthatjuk azt is, hogy szerencsés arányszám, melyben törvényhozásunk az egyházköri és egyházközségi képviseletnek helyet adott. A másik 50 %-ot továbbra is főtanácsunk választja. És ez jól is van így, legalább is ez idő szerint, mert nem annyira a történelmi múlt hagyományainak nyújtott kedvezmény ez, mint inkább a fogyatékos egyházszervezetünk követelménye. Kevesen vagyunk, szétszórva lakunk. Szórványainkban élő híveink inkább papiron tartoznak valamely egyházközségünk kebelébe. Szegénységünk és a nagy távolság miatt ez gyakran alig terjed tovább a laza tudomásulvételnél.

Nagy szám és rengeteg érték tehát az, melyet azok képviselnek, kiket sorsuk, életpályájuk vagy elhivatásuk a szervezett egyházközségen kívüli élésre kényszerít s mi oly kevesen vagyunk, hogy ily értékkel felületesen nem bánhatunk. Az idő és térbeli távolsággal a részletek elmosódnak. Szórványainkban élő híveinknél is nem annyira az egyházközségi szervezet, mint inkább egyetemes egyházunk iránt él és munkál a hagyományos unitárius hithűség, vallásszeretet és áldozatkészség.

Ezeket nyilvántartani, fenntartani, megtartani s egyetemes egyházunkhoz hozzáfűzni főtanácsunk és központunk hivatása és feladata. Ezt munkálhatjuk a másik 50 %-nak eddigi módon választása útján.

Dr. Ferenczy Géza.

A NÓMOZGALOM NÁLUNK.

Rövid néhány évtized mulva 400 esztendő évfordulója lesz annak a tordai országgyűlésnek, melyen a mi Dávid Ferencünk kihirdette a lelkiismeret szabadságát. Valahányszor büszkén valljuk magunkat unitáriusoknak, mindig a világtörténelem ez egyetlenül gyönyörű momentumára kell gondolnunk, melyet a gondviselés különös kegye nekünk juttatott osztály-részül. Mindnyájan ismerjük az 1568-iki országgyűlés képét, melynek középpontjára Körösfői Kriesch ihletett ecsetje úgy állítja Dávid Ferenc alakját, mint egy testté vált ígét.

1910-ben a szabadelvű keresztények berlini kongresszusáról angol és amerikai hitrokonaink egész serege jött el hozzánk velünk ünnepelni vallásalapítónk születésének 400 éves évfordulóját. Kivált az amerikaiak mindig különös áhítattal vették ajkukra a 400 esztendőt. Midőn itt Kolozsvárt véget értek az ünnepek, együtt útaztunk Dévára ott tovább ünnepelni. A vonaton egy amerikai pappal kerültem össze. Midőn már kissé összebarátkoztunk, azt kérdezte tőlem, magyarazzam meg neki, hogyan lehetséges, hogy mi, akik 400 év előtt annyira előre voltunk, ma sok tekintetben elmaradtak vagyunk. A kérdés meglepett, de olyan jóindulatu őszinteséggel volt feltéve, — hogy nem bántott. És én beszéltem török hódoltságról, — magyaráztam, hogy mi voltunk az európai civilizáció védbástyája a kelettel szemben, — majd Béccsel való viszonyunkról, stb. — Az amerikai pap mosolyogva rázta a fejét, — ő ezt mind tudja, de a legutolsó évtizedek alatt lett volna alkalmunk pótolni a mulasztottakat, mi minden történt náluk éppen ezen idő alatt.

Hogy mennyire igaza volt amerikai barátomnak, azt mind jobban látom most, mióta a nőkérdéssel komolyan foglalkozom. Ezen a téren angolszász hitsorsosaink valóban követésre méltó példát nyújtanak nekünk. Ha kezünkbe vesszünk egy angol unitárius lapot és olvassuk nőszövetségük jelentéseit, legtöbbször azt látjuk, hogy a nagy gyűléseket megelőző istentiszteleten a prédikációt asszony tartotta. Rev. Nicholl Cross egy érdekes beszédet tartott tavaly nyáron, melyben méltatja az asszonyok munkáját az államban és egyházban. Felhívja a nőket, hogy ne csak a nőt és a gyermeket közvetlenül érintő